

Noms de persones als carrers de Canet (II)

Noms de cooperativistes i sindicalistes locals

Jordi Pomés Vives

Universitat Autònoma de Barcelona

People's names in the streets of Canet de Mar (2)
Names of local cooperativists and trade unionists

Jordi Pomés fa un esbós de les biografies dels cooperativistes canetencs Francesc Parera (fundador de la UGT el 1888) i Vicenç Rocosa (fundador de la cooperativa La Unió), els quals tenen dedicats carrers a la nostra població. Per altra banda, explica les primeres experiències sindicalistes a Canet al segle XIX.

Jordi Pomés outlines the biographies of two cooperativists from Canet de Mar, namely Francesc Parera (founder of UGT - Unión General de Trabajadores, General Union of Workers in 1888) and Vicenç Rocosa (founder of La Unió Cooperative), who have streets named after them in their town. In addition, he discusses the first trade unionist episodes in the Canet de Mar of the 19th century.

Paraules clau: Francesc Parera i Planet, Vicenç Rocosa Isern, La Canetenca, cooperativisme, sindicalisme obrer.

Keywords: Francesc Parera i Planet, Vicenç Rocosa Isern, La Canetenca, cooperativism, trade unionism.

Canet és un poble d'una llarga i molt important tradició cooperativista i sindicalista. Un dels que primer, per exemple, en tota Espanya, va fundar una cooperativa de consum. Era l'any 1865.¹ En el nostre nomenclàtor de carrers hi ha dos noms estretament relacionats amb aquesta tradició associativa obrera: el de Francesc Parera i Planet i el de Vicenç Rocosa Isern,² que van ser dos dels més destacats dirigents cooperativistes locals dels segles XIX i XX respectivament.

Parera, nascut el 1857, és molt probablement el més important dirigent canetenc en el món tan cooperativista com sindicalista obrer. Cal destacar-ne tres importantíssimes iniciatives en l'àmbit de l'associacionisme treballador. En primer lloc, haver estat el 1884 un dels principals fundadors de la destacada cooperativa La Canetenca, la que ara fa gairebé 100 anys va aixecar el popular edifici conegut com l'Odèon de la plaça Colomer.³ En segon lloc, haver estat, junt amb el Dr. Marià Serra, al capdavant de

l'ambició, encara que finalment fracassat, projecte de constitució d'una fàbrica de vapor cooperativa que havia de dir-se Foment del Treball. El projecte, de 1892, comptà amb la col·laboració activa dels principals sectors socials i econòmics del poble. I finalment,

haver estat el 1888 un dels fundadors de l'actual Unió General de Treballadors (la coneguda UGT, amb una llarga història de 130 anys).⁴

Per la seva banda, Rocosa, nascut el 1894, seria el més destacat dirigent cooperativista canetenc durant els anys 30 del segle XX, quan ja Parera probablement

Vicenç Rocosa Isern

Carrer Francesc Parera. (Google Maps)

havia mort. Va ser el principal artífex de dirigir el 1936 la constitució de la cooperativa la Unió. Aquesta cooperativa, de fet, no va ser més que la fusió de les dues que existien aleshores (La Canetenca i La Constància). Un decret de la Generalitat, ja en temps de guerra, va obligar a les cooperatives d'un mateix poble a fusionar-se. Rocosa en quedà com a president i exercí aquest càrrec fins a l'acabament de la guerra civil. Durant els anys del seu mandat, va convertir la cooperativa Unió en la central de proveïments de Canet. Rocosa també participà al moviment mutualista. Va ser membre de la Mutualitat Canetenca.⁵

Tant Parera com Rocosa van ser, almenys de joves, teixidors. Aquest últim va treballar a la fàbrica Carbonell d'encarregat. Parera deixaria el treball de la fàbrica ben aviat i muntaria pel seu compte una fàbrica o taller de begudes carbòniques al carrer de la Caldeta. Va ser aquest local de Parera el que acolliria la primera botiga de la cooperativa La Canetenca poc temps després d'haver-se creat. Aquest dirigent fou nomenat gerent de la cooperativa i, al mateix temps, responsable de comercialitzar les begudes carbòniques que fabricava amb el nom comercial de «Cooperativa La Canetense». En aquest moment - 1886- Parera era ja un destacat dirigent obrer almenys a nivell comarcal. Era un dels oradors en els actes públics que organitzava la seva cooperativa i

ja planejava projectes cooperatius d'envergadura com la construcció d'un edifici fàbrica en benefici dels treballadors canetencs.⁶ Per això no fou estrany que tingués un paper destacat en la fundació de la UGT a l'agost de 1888. Fou escollit membre de la comissió que va encarregar-se de la redacció dels estatuts. I seguiria tenint un pes important en la reunió del primer Comitè Nacional d'aquesta central sindical, que es va celebrar el 29 d'octubre del mateix any, i en la qual en va ser escollit secretari de l'organització. Almenys un cop la setmana assistia a Barcelona a les reunions que celebrava la junta. Tanmateix, va mantenir aquest càrrec poc temps. El 16 d'abril de l'any següent el deixà malgrat que seguí molt vinculat al sindicat i a la seva cúpula dirigent. Sembla que va ser nomenat secretari del III Congrés de la UGT, celebrat el 1892.⁷

No fou casual que sorgís de Canet un líder sindical i cooperativista de la talla de Parera ni que aquest col·laborés a tirar endavant una de les cooperatives de consum més importants de la història de Catalunya: la Canetenca. La població comptava ja a la segona meitat del segle XIX amb una important tradició sindical o sindicalista que arrencà en les primeres fases de la industrialització, durant la primera meitat d'aquella centúria. En totes les conjuntures històriques en què foren permesos els sindicats, els obrers de Canet s'associaren i

organitzaren les seves agrupacions de treballadors. I ho feren no només localment, sinó que federaren els seus sindicats locals a les grans federacions obreres a nivell d'Espanya que es dirigiren des de Barcelona. Així ho tenim documentat almenys des del Bienni Progressista de 1854-55, pocs anys abans del naixement de Parera. En aquest període es creà una associació anomenada Societat de Teixidors de Canet. Aquesta es proposà lluitar, almenys des del 1855, per la millora de les condicions laborals dels obrers i va entrar en conflicte amb els empresaris. D'aquest període, ja molt mogut sindicalment parlant, coneixem mobilitzacions de mitjaires canetencs (al 1854) per aconseguir que es prohibís l'ús dels telers mecànics; la participació de representants obrers de Canet en reunions sindicals a Barcelona; la intermediació de comissions d'obres teixidors designades des de la capital catalana per conciliar desavinences entre fabricants i treballadors del poble; i l'adhesió de dirigents obrers a un manifest (el 15 de maig de 1855) de 49 poblacions de la província de Barcelona a favor de les llibertats civils (de Canet firmà el document un tal Josep Roca). Per altra banda, és més que probable que els obrers canetencs s'adherissin a la primera vaga general al nostre país que es portà a terme a principis de juliol de 1855 i que començà a Barcelona i poblacions industrials del voltant.⁸

Més tard, durant l'anomenat Sexenni Democràtic (1868-1874), Canet tornaria a estar al capdavant de les mobilitzacions obreres. Durant aquest període, els treballadors canetencs tornaren a associar-se en societats sindicals. Una de les més importants va ser la secció local de la Federació de Teixidors a Mà.⁹ El 1872 la majoria de treballadors canetencs s'agruparen en una sola federació local, la qual s'associà dins la importantíssima Federació Regional Espanyola de la Primera Internacional (FRE). Aquesta Federació seria una mena de precedent de l'anarcosindicalista CNT que es fundaria a principis del segle XX. La FRE del segle XIX ja va tenir un marcat accent anarquista.¹⁰ Molt probablement, el canetenc Francesc Parera, malgrat que en aquests anys encara era un jove adolescent, ja participà d'alguna manera en els sindicats que es fundaren i en les mobilitzacions -incloses vagues- que es realitzaren en aquell convuls període. Tinguem en compte que Parera començà a treballar de molt jove i que la pràctica totalitat de la població obrera local s'adherí a les organitzacions sindicals que es crearen.

Quan a principis dels anys 80 la Federació Regional Espanyola va renéixer d'alguna manera en un congrés celebrat a Barcelona amb el nom de Federació de Treballadors de la Regió Espanyola (FTRE) (1881-1884), novament la major part d'obres canetencs tornaren a adherir-s'hi després d'agrupar-se en una federació obrera local.¹¹ Malgrat que continuà mantenint un caràcter anarcosindicalista, molt probablement aquest cop el canetenc Francesc Parera ja seria un dels capdavanters de la població d'aquesta organització. Aquests líders aconseguiren atraure als

Pàgina del llibre diari de la cooperativa La Canetenca de 1886. (AMCNM)

rengles de la federació local, no només als obrers tèxtils -que eren la majoria- sinó també la resta de gent treballadora, inclosos els pagesos. Aquests últims s'organitzaren en una secció local pròpia de treballadors del camp, que també s'adscrigué dins la FTRE.¹²

No degué ser casual que Parera fundés la Canetenca just quan les autoritats il·legalitzaren la FTRE i tots els seus sindicats al 1884. Fou bastant comú en les poblacions amb més organització obrera (com Canet) que els treballadors s'organitzessin en cooperatives quan eren obligats a desmantellar els seus sindicats de resistència. Les cooperatives eren les úniques entitats obreres permeses, si més no tolerades, en contextos de repressió sindical. I el 1884 s'entrà en un d'aquests contextos. Per això La Canetenca sempre va tenir cert caràcter obrerista i

Carrer Vicenç Roca. (Google Maps)

ideològicament força progressista o, si més no, molt més progressista que l'altra cooperativa existent a Canet en aquells anys: la Constància.

És una llàstima que no ens puguem estendre en la molt interessant relació entre La Canetenca i el moviment obrer local fins als anys trenta del segle XX. Aquest tema fuig dels objectius que ens havíem marcat en aquest article. Caldria que el tractéssim més endavant. La temàtica s'ho mereix. Afegim, però, que la força que l'anarcosindicalisme va tenir a Canet a partir de finals de la segona dècada del segle XX, amb més de 1.000 obrers afiliats a la CNT el 1919 (amb una població obrera total d'unes 1.742 persones i amb un conjunt d'uns 3.600 habitants), va tenir uns clars precedents en tres conjuntures del segle XIX (1854-55; 1868-74 i 1881-1884). Francesc Parera participaria activament almenys en l'última d'aquestes tres. El fet que aquest es decantés per contribuir a fundar una central de caràcter sindical pròpiament socialista, com fou la UGT, no es contradiu en la seva suposada col·laboració amb l'anarcosindicalista FTRE. Dins d'aquesta -com posteriorment dins la CNT- s'hi aplegà gent de totes les tendències. De fet, Parera va ser un molt bon exemple de com la lluita o els treballs en favor de la justícia social està, o ha d'estar, per damunt de les divisions entre tendències sindicals i polítiques. Ell va emprendre projectes sindicals, com l'esmentada cooperativa del Foment del Treball, al costat de persones i entitats de molt diversa ideologia, fins i tot molt allunyades de les seves posicions com ara el catòlic Marià Serra o els propietaris Josep Pujadas i Miquel Roura. Per altra banda, insistim, ell mateix va arribar a militar en associacions de diferents tendències: molt probablement en les anarcosindicalistes FRE i FTRE, en la socialista UGT, en la cooperativista Canetenca i en la federalista Unió Republicana de principis de segle XX.¹³ Realment Parera degué ser tot un model

de conciliació, concòrdia i tolerància doctrinal.

¹ Vegeu SÀIZ I XIQUÉS, Carles, *El cooperativisme a Canet*. Canet de Mar, Edicions Els 2 Pins, 1995, p. 17-18.

² El primer té dedicat un tram de ronda a la zona de Can Llorenç i el segon un carrer a la part de dalt del tram de la ronda del doctor Anglès.

³ La data oficial de fundació de La Canetenca fou el 27 d'agost de 1884, segons consta a SOLÀ GUSSINYER, Pere, *Història de l'associacionisme català contemporani. Barcelona i les comarques de seva demarcació (1874-1966)*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, 1993, p. 399.

⁴ Vegeu SÀIZ I XIQUÉS, Carles, «Francesc Parera Planet teixidor, cooperativista i secretari fundacional de la Unió General de Trabajadores», *El Sot de l'Aubó*, núm. 56 (2016), p. 23-26.

⁵ El seu activisme en l'associacionisme local s'orientà també cap a l'àmbit del lleure i esport. Va ser un dels fundadors del Club de Botxes Misericòrdia. Totes les informacions sobre Roca les he obtingut d'una fitxa que Carles Sàiz té sobre el personatge. Agraïxo a l'amic Carles la gentilesa que va tenir de passar-me aquesta fitxa.

⁶ *Dietari del Doctor Marià Serra*, 2006 (març de 1887), p. 80.

⁷ Vegeu SÀIZ I XIQUÉS, Carles, «Francesc Parera Planet teixidor, cooperativista i secretari fundacional de la Unió General de Trabajadores», *El Sot de l'Aubó*, núm. 56 (2016), p. 23-26.

⁸ BENET, Josep i MARTÍ, Casimir, *Barcelona a mitjan segle XIX. El moviment obrer durant el Bienni Progressista (1854-1856)*, Barcelona, Curial, 1976, vol. I p. 492-293; 637; 638; 663.

⁹ TERMES, Josep, *Anarquismo y sindicalismo en España. La Primera Internacional (1864-1881)*, Barcelona, Ariel, 1972, p. 294-295.

¹⁰ NETTLAU, Max, *La Première Internationale en Espagne (1868-1888)*, Dordrecht, 1969; TERMES, Josep, *Anarquismo y sindicalismo en España...* p. 292.

¹¹ TERMES, Josep, *Anarquismo y sindicalismo en España...* p. 297-298.

¹² NETTLAU, Max, *La Première Internationale...*

¹³ L'any 1907 va ser un dels representants de la Unió Republicana a la Comissió organitzadora de la campanya electoral de Solidaritat Catalana al districte d'Arenys (Vegeu SÀIZ I XIQUÉS, Carles, "Francesc Parera Planet...").